

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi perintökaaren 5 luvun ja perintökaaren voimaannpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on vähentää valtioneuvoston yleisistunnossa käsiteltävien valtionperintöasioiden määrää. Perintökaaren mukaan valtioneuvosto päättää valtion perintönä saaman omaisuuden edelleen luovuttamisesta, jos jäämistön perunkirjoitusarvo on suurempi kuin 50 000 markkaa. Esityksessä ehdotetaan, että markkaraja poistettaisiin laista ja säädettäisiin vahvistettavaksi asetuksella. Markkaraja voitaisiin tämän jälkeen asetuksessa mitoittaa siten, että vain merkittävimmät valtionperintöasiat tulisivat valtioneuvostoon. Muut siirtyisivät valtiovarainministeriön tai valtiokonttorin ratkaistaviksi. Esitys liittyy valtioneuvoston yleisistunnon kehittämishankkeeseen.

Samassa yhteydessä ehdotetaan täydennettäväksi säännöksiä, jotka koskevat omaisuuden edelleen luovuttamista tarkoittavien hakemus-

ten käsittelyä. Hakemuksille asetettaisiin määräaika, ja omaisuuden edelleen luovuttamisen edellytyksiä täsmennettäisiin.

Esityksessä on otettu huomioon myös uuteen Ahvenanmaan itsehallintolakiin sisältyvä säännös, joka koskee Ahvenanmaan maakunnan oikeutta perillisettä kuolleen henkilön jäämistöön. Maakunnan perintönä saama omaisuus tulee sanotun lain mukaan eräissä tapauksissa osittain luovutettavaksi valtiolle. Tämän vuoksi ehdotetaan perintökaareen lisättäväksi säännös, joka koskee valtion näin saaman omaisuuden edelleen luovuttamista perittävän läheiselle tai kunnalle.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	2. Voimaantulo	8
1. Nykyinen tilanne ja uudistuksen tarve	3	LAKITEKSTIT	8
2. Uudistusehdotukset	4	1. Laki perintökaaren 5 luvun muuttamisesta.	8
3. Esityksen valmistelu	5	2. Laki perintökaaren voimaanpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	9
4. Esityksen organisatoriset vaikutukset	5	LIITTEET	10
5. Esityksen taloudelliset vaikutukset	6	Liite 1. Rinnakkaistekstit	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.	6	Liite 2. Asetus valtion perintönä saaman omaisuuden luovuttamisesta	13
1. Lakiehdotusten perustelut	6		
1.1. Perintökaari	6		
1.2. Laki perintökaaren voimaanpanosta ..	7		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja uudistuksen tarve

Säännökset valtion oikeudesta perintöön säilyvät perintökaaren 5 lukuun. Niiden mukaan perintö menee valtiolle, jollei perittävä ole jättänyt jälkeensä perillistä tai testamentin saajaa.

Lain tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että omaisuus kaikissa tapauksissa jäisi valtiolle. Omaisuus voidaan kokonaan tai osittain luovuttaa edelleen, jollei ole erityisiä syitä sen pysyttämiseen valtion omistuksessa tai sen käyttämiseen muulla tavoin. Luovutus voi tapahtua perittävän viimeiselle kotikunnalle tai, jos kysymys on kiinteästä omaisuudesta, sille kunnalle, jossa kiinteistö sijaitsee. Omaisuus voidaan luovuttaa myös perittävän sukulaiselle tai muulle hänen läheiselleen, milloin sitä on olosuhteisiin nähden pidettävä kohtuullisena.

Lisäksi valtio voi luopua moittimasta perillisestä kuolleen henkilön testamenttia, vaikka valtiolla olisi siihen aihettakin. Näin voidaan menetellä, jos testamentti virheellisyydestä huolimatta epäilyksettä vastaa testamentin tekijän todellista tarkoitusta.

Päätöksen omaisuuden luovuttamisesta ja testamentin moittimatta jättämisestä teki alunperin kaikissa tapauksissa valtioneuvosto. Vuonna 1978 perintökaaren 5 lukua muutettiin siten, että päätösvalta siirtyi osittain valtiokonttorille. Voimassa olevan lain mukaan valtiokonttori tekee päätöksen omaisuuden luovuttamisesta ja testamentin moittimatta jättämisestä, jos jäämistön perunkirjoitusarvo on enintään 50 000 markkaa. Omaisuuden luovutuksesta valtiokonttori voi kuitenkin päättää ainoastaan siinä tapauksessa, ettei jäämistöön sisälly asunto-osakkeita tai kiinteää omaisuutta.

Valtionperintöasioiden käsittelyä koskevat menettelysäännökset ovat perintökaaren voimaantulon jälkeen annetun lain 6—8 §:ssä. Niiden mukaan valtiokonttori valvoo valtion oikeutta kuolleen henkilön jäämistöön. Valtiokonttorille on myös osoitettava hakemus perittävältä jääneen omaisuuden luovuttamisesta kunnalle tai perittävän läheiselle. Jos jäämistön perunkirjoitusarvo on suurempi kuin 50 000 markkaa, valtiokonttorin on saatettava asia valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Perintökaaren 5 lukuun vuonna 1978 tehtyjen muutosten arveltiin johtavan siihen, että omaisuuden luovuttamista koskevat hakemukset tulisivat valtioneuvoston käsiteltäväksi vain suhteellisen harvoissa ja merkittävässä tapauksissa. Käytännössä on kuitenkin osoittautunut, että valtioneuvoston ratkaistavaksi tulee oletettua enemmän yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti verraten vähäpätöisiä perintöasioita, joiden ratkaiseminen ei vaatisi valtioneuvostossa tapahtuvaa käsittelyä.

Kuvattu kehitys johtuu osittain rahan arvon alentumisesta ja osittain siitä, että perunkirjoituksessa noudatettavat omaisuuden arvostamisperiaatteet ovat muuttuneet. Alhaisten perunkirjoitusarvojen käytöstä on siirrytty kohden käyviä arvoja. Edellä mainittu 50 000 markan raja ei näistä syistä enää toteuta tarkoitustaan. Valtiolle tuleviin jäämistöihin kuuluu myös entistä useammin kiinteää omaisuutta tai asunto-osakkeita, jolloin valtiokonttorilla ei ole kelpoisuutta päättää omaisuuden luovuttamisesta. Monet näistä asioista ovat sen luonteisia, että ne kuormittavat tarpeettomasti valtioneuvoston yleisistuntoa.

Valtiokonttori on vuosina 1985—1990 käsitellyt keskimäärin noin 490 perintöasiasia joka vuosi. Useimmissa tapauksissa perittävä oli jättänyt jälkeensä testamentin. Valtiolle tulevia perintöjä oli sen tähden huomattavasti vähemmän, vuosittain keskimäärin noin 180. Valtaosassa näistä tapauksista valtiokonttorille tehtiin edelleenluovutushakemus, monessa tapauksessa useampiakin. Seuraavasta taulukosta ilmenevät vuosina 1985—1990 tehtyjen hakemusten kokonaislukumäärät ja hakemusten jakautuminen eri hakijoitten kesken.

Hakemukset valtionperinnön edelleenluovuttamisesta 1985—1990:

Vuosi	Hakijat			Yhteensä
	Kunnat	Yksityiset	Muut	
1985	130	58	4	192
1986	121	43	4	168
1987	147	45	3	195
1988	147	44	1	192
1989	130	54	3	187
1990	133	46	1	180

Taulukosta käy ilmi, että hakemukset tulevat useimmiten kuntien taholta. Seuraavaksi suu-

rimman hakijaryhmän muodostavat yksityiset, läheisyyteen vetoavat henkilöt. Säätiöt, seurakunnat ja muut yhteisöt ovat hakijoina melko harvoin. Hakemusten yhteismäärä ylittää valtiolle vuosittain tulevien perintöjen lukumäärän, mikä johtuu siitä, että monessa tapauksessa useammat hakevat samaa perintöä edelleen luovutettavaksi.

Suurin osa hakemuksista on edellä mainituista syistä tullut valtioneuvoston ratkaistavaksi. Valtioneuvosto on ratkaissut hakemuksista noin 70 % ja valtiokonttori loput 30 %. Jakautuma ei vastaa sitä, mihin pyrittiin vuonna 1978 perintökaaren 5 lukua muutettaessa. Tuolloin tähdättiin siihen, että valtiokonttorin päätösvaltaan olisi jäänyt noin kaksi kolmasosaa tapauksista.

Valtionperintöä koskevilla säännöksissä on tämän lisäksi eräitä muita puutteita, jotka voidaan sopivasti korjata tässä yhteydessä. Nykyisen lain mukaan omaisuutta ei missään tapauksessa voida luovuttaa hakijalle, jos omaisuuden pysyttämiseen valtiolla on erityisiä syitä. Tätä on pidettävä epäkohtana. Saattaa näet esiintyä tapauksia, joissa voimakkaat kohtuussyyt puoltavat hakemuksen hyväksymistä. Esimerkiksi henkilöllä, joka asui perittävän kanssa yhteisessä taloudessa, on usein valtiota suurempi tarve saada omaisuus tai osa siitä itselleen. Omaisuuden luovuttaminen tällaiselle henkilölle vastaa tavallisesti myös perittävän oletettavaa tahtoa. Jos kuolema on sattunut yllättäen, ei perittävä aina ole osannut siihen varautua tekemällä omaisuudestaan testamentin. Se seikka, että valtiolla on omaisuudelle käyttötarvetta, jota voidaan pitää erityisenä syynä, ei tällaisessa tapauksessa saisi ehdottomasti estää omaisuuden luovuttamista hakijalle.

Omaisuuden luovuttamista koskevien hakemusten käsittelyä on jossakin määrin vaikeutanut se, että hakemuksen jättämiselle ei ole asetettu määräaika. Tämä on viivästyttänyt valtionperintöasioiden hoitoa ja johtanut siihen, että hallintomenettelylain (598/82) 14 §:ssä edellytettyä hakemusten yhdessä käsittelyä on ollut vaikea toteuttaa. Joissakin tapauksissa hakemus on jouduttu hylkäämään sillä perusteella, että omaisuudesta on ehditty jo päättää ennen hakemuksen saapumista.

Kysymystä, miten omaisuuden luovuttamista koskevilla asioissa tulisi menetellä tapauksissa, joissa on tehty useampia samaa omaisuutta koskevia hakemuksia, ei nykyisin ole lainkaan

säännelty. Tätä on pidettävä puutteena. Ratkaisijan tueksi olisi tarpeen saada ohjeet niistä perusteista, jotka on otettava huomioon hakijoiden etusijaa määrättäessä. Asian säännöstmisen tarve kasvaa, kun päätösvaltaa siirretään valtioneuvostolta valtiokonttorille. Asiaa koskevat säännökset olisi tarkoituksenmukaisinta antaa asetuksella, mikä edellyttää, että perintökaaren 5 lukuun lisätään asetuksenantovaltuuden sisältävä säännös.

Eduskunta on 21 päivänä toukokuuta 1991 hyväksynyt uuden Ahvenanmaan itsehallintolain. Sen 63 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnassa kuollessaan vakinaisesti asuneen, perillistä kuolleen henkilön perintö menee maakunnalle. Maakunnan ulkopuolella sijaitseva kiinteä tai siihen rinnastettava omaisuus on kuitenkin pääsääntöisesti luovutettava valtiolle. Koska ei ole tarkoituksenmukaista, että valtion näin saama omaisuus jäisi kaikissa tapauksissa valtiolle, perintökaaren 5 lukuun on lisättävä säännös, jonka nojalla omaisuutta voidaan luovuttaa edelleen perittävän läheiselle tai kunnalle.

2. Uudistusehdotukset

Perintökaaren 5 lukua ehdotetaan muutettavaksi niin, että valtiokonttori voisi ratkaista useimmat valtionperintöasiat. Tästä syystä ehdotetaan, että valtiokonttorin toimivaltaa sääntelevä markkaraja poistetaan perintökaaren 5 luvun 2 §:stä ja säädetään vahvistettavaksi asetuksella. Lisäksi ehdotetaan, että valtiokonttori saa vastedes kelpoisuuden ratkaista perinnön luovuttamista koskevan hakemuksen myös silloin, kun jäämistöön kuuluu asunto-osakkeita.

Päätökset, joilla valtio luopuu moittimasta perittävän tekemää testamenttia, ehdotetaan kokonaan siirrettäväksi valtiokonttorin tehtäväksi. Kysymys, voidaanko testamentin katsoa vastaavan perittävän todellista tarkoitusta, ei ole sen laatuinen, että asia olisi ratkaistava valtioneuvoston yleisistunnossa.

Edellä selostetut muutosehdotukset liittyvät laajempaan hankkeeseen, jonka tavoitteena on, että vain merkittävimmät valtionperintöasiat jäisivät valtioneuvoston ratkaistaviksi. Asian ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä annetun lain 2 §:n 3 momentin (49/31) mukaan valtioneuvostolle kuuluvia hallintoasioita voidaan asetuksella uskoa ministeriön

ratkaistaviksi. Säännöksen nojalla on valtioneuvoston ratkaisuvaltaa valtionperintöasioissa tarkoitus siirtää valtiovarainministeriölle. Omaisuuden edelleen luovuttamista koskevat asiat ratkaisisi tämän jälkeen joko valtioneuvosto, valtiovarainministeriö tai valtiokonttori. Jäämistön suuruudesta riippuisi, mikä viranomainen olisi kulloinkin toimivaltainen.

Jäämistön suuruus ei kuitenkaan olisi yksinomainen toimivaltaa sääntelevä peruste. Valtiokonttori ei uudistuksen toteuduttuakaan voisi ratkaista hakemuksia, jotka koskevat kiinteän omaisuuden luovuttamista. Valtion perintönä saamaan kiinteistöön kohdistuu tavallisesti useita erilaisia käyttötarpeita. Omaisuuden edelleen luovuttamista pyytävien hakijoiden lisäksi siitä saattavat olla kiinnostuneita useat valtion viranomaiset, jotka esittävät kiinteistön pysyttämistä valtiolla toisistaan poikkeavien erityisten syiden nojalla. Erilaisten käyttötarpeiden huomioon ottaminen ja yhteensovittaminen voi parhaiten tapahtua pysyttämällä päätösvalta valtioneuvostossa tai sen ministeriössä.

Edellä selostetut omaisuuden edelleen luovuttamista koskevat säännökset tulisivat sovellettaviksi myös omaisuuteen, jonka Ahvenanmaan maakunta on luovuttanut valtiolle Ahvenanmaan itsehallinnosta annetun lain 63 §:n nojalla.

Tarkemmat säännökset valtion perintönä saaman omaisuuden luovuttamisesta annettaisiin asetuksella. Asetukseen otettaisiin muun muassa säännökset, jotka turvaavat sen, että omaisuuden saajina kysymykseen tulevat valtion viranomaiset ja kunnat saavat tiedon valtionperinnöstä voidakseen valvoa etuaan asiassa. Asetuksessa annettaisiin myös ohjeet menettelystä tapauksissa, joissa omaisuus voitaisiin antaa useammalle kuin yhdelle hakijalle. Asetusluonnos on tämän esityksen liitteenä.

Viranomaisten päätösvaltaa koskevien muutosehdotusten lisäksi ehdotetaan tehtäväksi vähäisiä muutoksia säännöksiin, jotka koskevat omaisuuden edelleen luovuttamisen edellytyksiä. Pääsääntönä säilyisi edelleen, että omaisuutta ei voitaisi luovuttaa, jos sen pysyttämiseen valtion omistuksessa tai sen käyttämiseen muulla tavoin on erityistä syytä. Tämän estämättä omaisuus voitaisiin kuitenkin luovuttaa perittävän läheiselle, jos luovutuksen voidaan ilmeisesti katsoa vastaavan perittävän viimeistä tahtoa.

Omaisuuden luovuttamista koskeville hake-

muksille ehdotetaan asetettavaksi määräaika. Hakemus olisi tehtävä vuoden kuluessa perinnönjättäjän kuolemasta. Myöhemmin tehty hakemus voitaisiin kuitenkin ottaa huomioon, jos hakemus saapuu ennen kuin päätös omaisuuden pysyttämisestä valtiolla tai sen edelleen luovuttamisesta on tehty.

3. Esityksen valmistelu

Perintökaaren 5 luvun uudistamisesta on aikaisemmin valmistunut kaksi ehdotusta. Vuonna 1968 asetettu valtionperintökomitea ehdotti mietinnössään (komiteanmietintö 1968: A 13) väljennettäväksi niitä edellytyksiä, joiden nojalla valtion perintönä saama omaisuus olisi voitu luovuttaa edelleen. Se seikka, että valtiolla olisi ollut erityistä syytä pysyttää omaisuus itsellään, ei olisi ehdottomasti estänyt omaisuuden luovuttamista. Valtion saamat perintövarat olisi ehdotuksen mukaan jaettu käytettäväksi lähinnä lasten ja nuorison kasvatusta sekä vanhusten ja vammaisten huoltoa edistäviin tarkoituksiin.

Vuonna 1972 asetettu perintöoikeuskomitea ehdotti nykyistä yksityiskohtaisempien säännösten antamista omaisuuden edelleenluovuttamisesta (komiteanmietintö 1975:84). Ehdotuksesta osa toteutui vuonna 1978, jolloin annettiin laki perintökaaren 5 luvun 2 ja 3 §:n muuttamisesta (19/78).

Tämä esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä. Esitys liittyy valtioneuvoston yleisistunnon kehittämishankkeeseen.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot ulkoasiainministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, valtiokonttorilta ja rakennushallituksesta. Lausunnonantajat suhtautuivat ehdotukseen myönteisesti. Lausunnoissa esitetyt, yksityiskohtia koskeneet muutosehdotukset on otettu huomioon esitystä viimeistellessä.

4. Esityksen organisatoriset vaikutukset

Ehdotettu lainmuutos tekisi mahdolliseksi sen, että valtioneuvoston yleisistunnossa käsiteltävien valtionperintöasioiden määrää voitaisiin olennaisesti vähentää ja lisätä valtiokonttorin toimivaltaa näissä asioissa. Esityksen liitteenä olevan asetuseräluonnoksen mukaan val-

tioneuvosto ratkaisisi omaisuuden edelleen luovuttamista tarkoittavat hakemukset vain silloin, kun jäämistön perunkirjoitusarvo on vähintään miljoona markkaa. Tämä johtaisi siihen, että vuosittain vain muutama hakemus tulisi perintökaaren 5 luvun 2 §:n nojalla valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Perunkirjoitusarvon ollessa alle miljoona markkaa ratkaisisi valtiovarainministeriö hakemukset niissä tapauksissa, joissa perunkirjoitusarvo on vähintään 500 000 markkaa tai joissa jäämistöön sisältyy kiinteää omaisuutta. Jos asia tällöin katsotaan niin laajakantoiseksi tai periaatteellisesti tärkeäksi, ettei ministeriön tulisi sitä ratkaista, ministeriön tulee valtioneuvoston ohjesäännön (995/43) 13 §:n 2 momentin mukaan alistaa valtioneuvoston päätettäväksi, onko asia ratkaistava valtioneuvoston yleisistunnossa. Voidaan otaksua, että muutamia valtionperintöasioita siirtyisi tällä perusteella vuosittain valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Näitä voisivat olla esimerkiksi tapaukset, joissa valtiolle on tullut merkittävä kiinteä omaisuus ja joissa useat valtion viranomaiset ovat esittäneet omaisuuden pysyttämistä valtiolla toistetaan poikkeavien erityisten syiden nojalla.

Päätösvallan siirtyminen valtiovarainministeriölle ja valtiokonttorille ei mainittavasti lisäisi näiden viranomaisten työmäärää, koska ne huolehtivat nykyisinkin valtioneuvostossa ratkaistavien valtionperintöasioiden valmistelusta.

5. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksen hyväksyminen tekisi mahdolliseksi sen, että valtion perintönä saamaa omaisuutta voitaisiin jossakin määrin nykyistä useammassa tapauksissa luovuttaa perittävän läheiselle. Tällä ei kuitenkaan ole sanottavaa vaikutusta julkiseen talouteen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Perintökaari

5 luku. Valtion oikeudesta perintöön

2 §. Pykälä sisältää keskeiset säännökset valtion perintönä saaman omaisuuden edelleenluovuttamisesta. Omaisuus voitaisiin, kuten nykyisinkin, luovuttaa joko perittävän läheiselle tai kunnalle. Säännöksessä ei enää erikseen mainittaisi perittävän sukulaisia. Sukulaiset tulisivat kuitenkin edelleen kysymykseen luovutuksen saajina edellyttäen, että heillä on ollut läheinen suhde perittävään.

Pykälän 2 momentti ilmaisee lakiin nykyäänkin kuuluvan periaatteen, jonka mukaan omaisuutta ei voida luovuttaa, jos sen pysyttämiseen valtion omistuksessa tai sen käyttämiseen muulla tavoin on erityistä syytä. Periaatetta ei kuitenkaan enää sovellettaisi ehdottomasti. Omaisuutta voitaisiin sen estämättä luovuttaa perittävän läheiselle, jos luovutuksen voidaan perustellusti otaksua vastaavan perittävän viimeistä tahtoa. Muutoksen avulla voidaan estää kohtuuttomat seuraukset tapauksissa, joissa

perittävä ei ole osannut tai ehtinyt määrätä omaisuudestaan kuolemansa varalta mutta joissa käsillä olevista seikoista voidaan päätellä, mikä olisi ollut hänen viimeinen tahtonsa. Käytetty sanonta, ”perustellusti otaksua”, ilmaisee sen, että perittävän viimeisestä tahdosta ei vaadita täyttä näyttöä. Säännöksen soveltamisen voidaan olettaa käytännössä tulevan kysymykseen lähinnä tapauksissa, joissa hakijana on perittävälle hyvin läheinen henkilö, kuten elämänkumppani tai kasvattilapsi.

Pykälän 3 momentti on seurausta siitä, että uuteen Ahvenanmaan itsehallintolakiin otettiin säännös Ahvenanmaan maakunnan oikeudesta perintöön. Itsehallintolain 63 §:n nojalla maakunta joutuu eräissä tapauksissa luovuttamaan perimäänsä kiinteää tai siihen rinnastettavaa omaisuutta valtiolle. Nyt puheena oleva 3 momentti mahdollistaa sen, että valtion näin saamaa omaisuutta voidaan luovuttaa edelleen samalla tavoin kuin sellaista omaisuutta, jonka valtio on saanut perintökaaren 5 luvun 1 §:n nojalla.

Pykälän 4 momentti vastaa nykyisen pykälän 3 momenttia. Siitä ehdotetaan poistettavaksi valtiokonttorin toimivaltaa sääntelevä markka-

raja. Se tulisi määrättäväksi asetuksella. Samalla ehdotetaan täsmennettäväksi perunkirjoitusarvon käsitettä, jota nykyisessä laissa ei ole mitenkään määritelty. Perunkirjoitusarvolla tarkoitettaisiin jäämistön varojen ja velkojen erotusta, toisin sanoen jäämistön nettoarvoa. Määritelmä vastaa nykyistä käytäntöä.

Perunkirjoitusarvon käsitettä tulkittaessa olisi lähtökohtana pidettävä perintöverotuksessa noudatettavia varojen ja velkojen arvostamisperiaatteita. Tätä ei kuitenkaan ole tulkittava siten, että asiassa toimivaltainen viranomaisen saataisiin selville vasta veroviranomaisen vahvistettua pesän arvon. Jotta omaisuuden luovuttamista koskevat asiat voidaan ratkaista riittävän joutuisasti, on edellytettävä, että laskeleman lähtökohtana voidaan käyttää perukirjassa ilmoitettuja markkamääriä, jollei ole ilmeistä aihetta niistä poiketa.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että valtiokonttori voisi päättää omaisuuden luovuttamisesta, vaikka jäämistöön kuuluisi asunto-osakkeita. Nykyisestä laista saatujen kokemusten mukaan asunto-osakkeiden luovutukseen ei ole liittynyt sen laatuksia ongelmia, jotka edellyttäisivät asian ratkaisemista valtioneuvostossa tai sen ministeriössä.

Ehdotettujen muutosten syitä on laajemmin käsitelty yleisperustelujen yhteydessä.

3 §. Pykälän alkuun ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan valtiolla on oikeus perintökaaren 5 luvun 1 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa moittia perittävän tekemää testamenttia siten kuin perintökaaren 14 luvun 5 §:ssä säädetään. Kysymys on selvennöksestä, joka ei asiallisesti muuta lakia.

Tämän lisäksi pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että toimivalta testamentin moiteoikeudesta luopumista koskevissa asioissa siirrettäisiin kokonaan valtiokonttorille. Jäämistön suuruudella ei enää olisi merkitystä toimivallan kannalta. Ehdotuksen tarkoituksena on vähentää valtioneuvoston yleisistuntoon tulevia valtionperintöasioita. Harkittaessa testamentin moittimatta jättämistä määrävänä perusteena on, voidaanko testamentin tekijän tarkoitus epäilyksettä selvittää. Kysymys ei ole sen luonteinen, että se tulisi ratkaista valtioneuvostossa.

4 §. Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Tarkemmat säännökset valtion saaman omaisuuden luovuttamisesta annettaisiin asetuksella. Asetusluonnos on esityksen liitteenä.

Voimaantulosäännös. Uusia säännöksiä so-

vellettaisiin, kun perittävä on kuollut lain voimaantulon jälkeen. Jos perittävä on kuollut tätä ennen, sovellettaisiin aikaisempaa lakia. Aikaisempi laki jäisi siten uuden lain ohella sovellettavaksi lyhyehkön siirtymäkauden ajan. Valtioneuvoston ratkaistavaksi tulevien valtionperintöasioiden määrä tulisi tämän vuoksi vähentymään asteittain, kunnes uusi laki siirtymäkauden jälkeen vaikuttaisi koko painolaan.

1.2. Laki perintökaaren voimaannpanosta

6 §. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että omaisuuden luovuttamista tarkoittaville hakemuksille asetettaisiin määräaika. Hakemus olisi pääsäännön mukaan tehtävä vuoden kuluessa perittävän kuolemast. Ehdotuksen tarkoituksena on tehostaa valtionperintöasioiden käsittelyä ja tehdä mahdolliseksi kaikkien hakemusten yhtäaikainen ratkaiseminen.

Vuoden määräaika voidaan hakijoiden kannalta pitää riittävänä. Perittävälle läheiset henkilöt saavat tavallisesti kuolemasta tiedon pian sen tapahduttua. Kuntien osalta tiedon saamista on tarkoitus tehostaa asettamalla valtiokonttorille velvollisuus tiedottaa kysymykseen tulevalle kunnalle hakemuksen tekemisen mahdollisuudesta. Tarvittava säännös on tarkoituksenmukaista antaa asetuksella.

Määräajan tarkoitus huomioon ottaen ei kuitenkaan ole aihetta estää myöhässä tulleen hakemuksen käsittelyä, jos omaisuuden luovuttamista tai valtiolla pysyttämistä koskeva päätös on vielä tekemättä hakemuksen saapuessa. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että myöhässä tullut hakemus voitaisiin näissä tapauksissa ottaa huomioon.

Momentin loppuun on sijoitettu menettelyohje sen tilanteen varalta, että valtiokonttori ei ole toimivaltainen ratkaisemaan hakemusta. Asiaa ei tällöin enää saatettaisi valtioneuvoston ratkaistavaksi, vaan se siirrettäisiin valtiovarainministeriölle. Muutos johtuu siitä, että valtiokonttorin toimivaltaan kuulumattomat asiat tulisivat ehdotettujen lainmuutosten ja niihin liittyvien asetustasoisten säännösten voimaantultua siirtymään pääosin valtiovarainministeriön ratkaistaviksi. Jos myöskään valtiovarainministeriö ei olisi asiassa toimivaltainen, asia

tulisi ratkaistavaksi valtioneuvoston yleisistunnossa valtiovarainministeriön esittelystä.

Pykälän 3 momentiksi on lisätty säännös, joka osoittaa, että edellä selostettua menettelyä on sovellettava myös silloin, kun hakemus koskee omaisuutta, jonka Ahvenanmaan maakunta on Ahvenanmaan itsehallintolain 63 §:n nojalla luovuttanut valtiolle.

Voimaantulosäännös. Jos perittävä on kuollut ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin aikaisempaa lakia. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että omaisuuden luovuttamista koskeville hakemuksille ehdotettu määräaika ei

koskisi hakemuksia, jotka tehdään ennen lain voimaantuloa kuolleen perinnöstä.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan heti niiden tultua hyväksytyiksi ja vahvistetuiksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

perintökaaren 5 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1965 annetun perintökaaren (40/65) 5 luvun 2 ja 3 §, sellaisina kuin ne ovat, 2 § osittain muutettuna 13 päivänä tammikuuta 1978 annetulla lailla (19/78) ja 3 § viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään 5 lukuun uusi 4 § seuraavasti:

5 luku

Valtion oikeudesta perintöön

2 §

Valtioneuvosto voi päättää, jos se havaitaan olosuhteisiin katsoen kohtuulliseksi, että valtion saama omaisuus luovutetaan kokonaan tai osittain perittävän läheiselle. Omaisuus voidaan luovuttaa myös sille kunnalle, jossa perittävä oli viimeksi asunut. Kiinteä omaisuus voidaan lisäksi luovuttaa sille kunnalle, jossa omaisuus sijaitsee.

Omaisuutta ei voida luovuttaa 1 momentissa säädetyin tavoin, jos sen pysyttämiseen valtion omistuksessa tai sen käyttämiseen muulla tavoin on erityistä syytä. Tämä ei kuitenkaan estä omaisuuden luovuttamista perittävän läheiselle, jos voidaan perustellusti otaksua, että luovutus vastaisi perittävän viimeistä tahtoa.

Mitä 1 ja 2 momenteissa on säädetty, sovelletaan myös omaisuuteen, joka on luovutettu valtiolle Ahvenanmaan itsehallintolain (/) 63 §:n nojalla.

Jos jäämistön varojen ja velkojen erotus (*perunkirjoitusarvo*) on asetuksella säädettävää markkamäärää pienempi eikä jäämistöön kuu-

lu kiinteää omaisuutta, 1 ja 2 momentissa tarkoitettun päätöksen tekee valtiokonttori.

3 §

Valtiolla on oikeus moittia perittävän tekemää testamenttia siten kuin 14 luvun 5 §:ssä säädetään. Vaikka valtiolla olisi aihetta moittia testamenttia mutta ei ole epäilystä testamentin tekijän todellisesta tarkoituksesta, valtiokonttori voi päättää, että testamenttia ei moitita.

4 §

Tarkemmat säännökset valtion saaman omaisuuden luovuttamisesta annetaan asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 19 _____ .

Jos perittävä on kuollut ennen tämän lain voimaantuloa, on kuitenkin sovellettava aikaisempaa lakia.

2.

Laki**perintökaaren voimaanpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan perintökaaren voimaanpanosta 5 päivänä helmikuuta 1965 annetun lain (41/65) 6 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 13 päivänä tammikuuta 1978 annetussa laissa (20/78), sekä *lisätään* 6 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

6 §

 Jos perintö uuden perintökaaren 5 luvun 2 §:n mukaisesti halutaan luovutettavaksi perittävän läheiselle tai kunnalle, siitä on tehtävä hakemus valtiokonttorille vuoden kuluessa perittävän kuolemasta. Myöhemmin tehty hakemus voidaan kuitenkin ottaa huomioon, jos se saapuu valtiokonttorille ennen kuin päätös omaisuuden luovuttamisesta tai pysyttämisestä valtiolla on tehty. Valtiokonttorin on muissa kuin perintökaaren 5 luvun 2 §:n 4 momentissa

tarkoitetuissa tapauksissa siirrettävä asia valtiovarainministeriölle.

Mitä 2 momentissa on säädetty, koskee myös omaisuutta, jonka Ahvenanmaan maakunta on luovuttanut valtiolle Ahvenanmaan itsehallintolain (/) 63 §:n nojalla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 19 _____.

Jos perittävä on kuollut ennen tämän lain voimaantuloa, on kuitenkin sovellettava aikaisempaa lakia.

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

1.

Laki**perintökaaren 5 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1965 annetun perintökaaren (40/65) 5 luvun 2 ja 3 §, sellaisina kuin ne ovat 2 § osittain muutettuna 13 päivänä tammikuuta 1978 annetulla lailla (19/78) ja 3 § viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään 5 lukuun uusi 4 §, seuraavasti:

5 luku

Valtion oikeudesta perintöön*Voimassa oleva laki*

2 §

Valtion perintönä saaman omaisuuden voi valtioneuvosto, jollei erityisiä syitä sen pysyttämiseen valtion omistuksessa tai sen käyttämiseen muulla tavoin ole, päättää kokonaan tai osaksi luovutettavaksi sille kunnalle, missä perittävä viimeksi on asunut. Kiinteä omaisuus voidaan kuitenkin luovuttaa sille kunnalle, missä omaisuus sijaitsee. *Valtion perintönä saama omaisuus voidaan myös luovuttaa perittävän sukulaiselle tai muulle hänen läheiselleen, milloin sellaista luovutusta olosuhteisiin katsoen on pidettävä kohtuullisena.*

Jos jäämistön perunkirjoitusarvo on enintään 50 000 markkaa eikä siihen kuulu kiinteää omaisuutta tai asunto-osakkeita, 1 momentissa tarkoitettun päätöksen tekee valtiokonttori.

3 §

Vaikka valtiolla olisi aihetta moittia testamenttia, mutta ei ole epäilystä testamentin tekijän todellisesta tarkoituksesta, *valtioneuvosto tai, milloin jäämistön perunkirjoitusarvo on*

Ehdotus

2 §

Valtioneuvosto voi päättää, jos se havaitaan olosuhteisiin katsoen kohtuulliseksi, että valtion saama omaisuus luovutetaan kokonaan tai osittain perittävän läheiselle. Omaisuus voidaan luovuttaa myös sille kunnalle, jossa perittävä oli viimeksi asunut. Kiinteä omaisuus voidaan lisäksi luovuttaa sille kunnalle, jossa omaisuus sijaitsee.

Omaisuuatta ei voida luovuttaa 1 momentissa säädetyin tavoin, jos sen pysyttämiseen valtion omistuksessa tai sen käyttämiseen muulla tavoin on erityistä syytä. Tämä ei kuitenkaan estä omaisuuden luovuttamista perittävän läheiselle, jos voidaan perustellusti otaksua, että luovutus vastaisi perittävän viimeistä tahtoa.

Mitä 1 ja 2 momenteissa on säädetty, sovelletaan myös omaisuuteen, joka on luovutettu valtiolle Ahvenanmaan itsehallintolain (/) 63 §:n nojalla.

Jos jäämistön varojen ja velkojen erotus (perunkirjoitusarvo) on asetuksella säädettävää markkamäärää pienempi eikä jäämistöön kuulu kiinteää omaisuutta, 1 ja 2 momentissa tarkoitettun päätöksen tekee valtiokonttori.

3 §

Valtiolla on oikeus moittia perittävän tekemää testamenttia siten kuin 14 luvun 5 §:ssä säädetään. Vaikka valtiolla olisi aihetta moittia testamenttia mutta ei ole epäilystä testamentin

Voimassa oleva laki

enintään 50 000 markkaa, valtiokonttori voi päättää, että testamenttia ei moitita.

Ehdotus

tekijän todellisesta tarkoituksesta, valtiokonttori voi päättää, että testamenttia ei moitita.

4 §

Tarkemmat säännökset valtion saaman omaisuuden luovuttamisesta annetaan asetuksella.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .*

Jos perittävä on kuollut ennen tämän lain voimaantuloa, on kuitenkin sovellettava aikaisempaa lakia.

_____

1.

Laki**perintökaaren voimaanpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintökaaren voimaanpanosta 5 päivänä helmikuuta 1965 annetun lain (41/65) 6 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 13 päivänä tammikuuta 1978 annetussa laissa (20/78), sekä *lisätään* 6 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Jos perintö uuden perintökaaren 5 luvun 2 §:n mukaisesti halutaan luovutettavaksi kunnalle *taikka perittävän sukulaiselle tai muulle hänen läheiselleen*, on siitä tehtävä hakemus valtiokonttorille, jonka on muissa kuin mainitun 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa saatettava asia valtioneuvoston ratkaistavaksi.

6 §

Jos perintö uuden perintökaaren 5 luvun 2 §:n mukaisesti halutaan luovutettavaksi *perittävän läheiselle tai kunnalle*, siitä on tehtävä hakemus valtiokonttorille *vuoden kuluessa perittävän kuolemasta*. *Myöhemmin tehty hakemus voidaan kuitenkin ottaa huomioon, jos se saapuu valtiokonttorille ennen kuin päätös omaisuuden luovuttamisesta tai pysyttämisestä valtiolla on tehty*. Valtiokonttorin on muissa kuin perintökaaren 5 luvun 2 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa *siirrettävä asia valtiovarainministeriölle*.

Mitä 2 momentissa on säädetty, koskee myös omaisuutta, jonka Ahvenanmaan maakunta on luovuttanut valtiolle Ahvenanmaan itsehallintolain (/) 63 §:n nojalla.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä
kuuta 19 .

Jos perittävä on kuollut ennen tämän lain voimaantuloa, on kuitenkin sovellettava aikaisempaa lakia.

Asetus

valtion perintönä saaman omaisuuden luovuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä säädetään asiain ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriössä 30 päivänä maaliskuuta 1922 annetun lain (79/22) 2 §:n ja 5 päivänä helmikuuta 1965 annetun perintökaaren (40/65) 5 luvun 2 ja 4 §:n nojalla, sellaisina kuin ne ovat, ensiksi mainittu lainkohta 6 päivänä helmikuuta 1931 annetussa laissa (49/31) ja viimeksi mainitut lainkohdat päivänä   kuuta 19   annetussa laissa (/):

1 §

Kun perillisettä kuolleen pesässä on toimitettu perunkirjoitus ja havaitaan, että valtiolle on perintökaaren 5 luvun 1 §:n tai Ahvenanmaan itsehallintolain (/) 63 §:n nojalla tullut omaisuutta, valtiokonttorin tulee ilmoittaa tästä sille kunnalle, missä perittävä oli viimeksi asunut. Jos valtiolle on tullut kiinteää omaisuutta, huoneiston hallintaan oikeuttavia osakkeita tai muuta sellaista omaisuutta, jolla voi olla erityistä käyttöä valtion hallinnossa, siitä on ilmoitettava kaikille ministeriöille. Kiinteästä omaisuudesta on lisäksi tehtävä ilmoitus kunnalle, jossa omaisuus sijaitsee.

2 §

Jos valtiolle perintönä tulleen jäämistön perunkirjoitusarvo on pienempi kuin miljoona markkaa, perintökaaren 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen päätöksen omaisuuden luovuttamisesta tai valtiolla pysyttämisestä tekee valtioneuvoston asemesta valtiovarainministeriö. Jos jäämistön perunkirjoitusarvo on pienempi kuin 500 000 markkaa eikä jäämistöön sisälly kiinteää omaisuutta, päätöksen tekee kuitenkin valtiokonttori.

3 §

Jos omaisuus, jonka Ahvenanmaan maakun-

ta on Ahvenanmaan itsehallintolain 63 §:n nojalla luovuttanut valtiolle, on arvoltaan pienempi kuin miljoona markkaa, 2 §:ssä tarkoitettujen päätöksen omaisuuden luovuttamisesta tai valtiolla pysyttämisestä tekee valtioneuvoston asemesta valtiovarainministeriö.

4 §

Jos useampi hakija on pyytänyt saman omaisuuden luovuttamista ja sellaisia hakijoita, joille omaisuus voidaan perintökaaren 5 luvun 2 §:n mukaan luovuttaa, on useampia kuin yksi, luovutettavaksi päätetty omaisuus tulee jakaa hakijoiden kesken tavalla, jota voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ja kohtuullisena ottaen huomioon perittävän ja hakijan välisen suhteen laatu, omaisuuden käyttötarkoitus ja perittävän oletettava tahto. Jos omaisuuden jakaminen ei ole tarkoituksenmukaista, omaisuus tulee luovuttaa sille hakijalle, joka edellä mainittujen perusteiden mukaan on asetettava etusijalle.

5 §

Tämä asetus tulee voimaan   päivänä
kuuta 19 .

